

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.2.6>

METODA ROZMOWY LITERACKIEJ JAKO AKTYWNA FORMA TWÓRCZA BADANIA DZIEŁA LITERACKIEGO W SYSTEMIE PEDAGOGICZNYM C. BALTALONA

Liudmyla Novakivska

*doktor nauk pedagogicznych, docent,
profesor Katedry Literatury Ukrainiejskiej, Ukrainoznawstwa i Metodyki Ich Nauczania,
Humańskiego Państwowego Uniwersytetu Pedagogicznego imienia Pawła Tyczyny
(Humań, obwód czerkaski, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0003-2817-0696
e-mail: nlb-48@ukr.net*

Adnotacja. Celem badania jest analiza poglądów C. Baltalona na temat wdrażania nowych kreatywnych form organizacji zajęć w nauczaniu literatury. Początkowe pozycje metodologiczne badania stanowią poglądy historyczno-pedagogiczne na edukację, psychologiczno-pedagogiczne teorie rozwoju zdolności artystycznych uczniów i pedagogiczne teorie rozwoju twórczych cech osobowości. Te postawy metodologiczne określiły metody badawcze: historyczno-retrospektywną, porównawczą, metodę analizy problemu. Artykuł analizuje dział „O rozmowach literackich” z „Podręcznika do rozmów literackich i prac pisemnych” C. Baltalona. Należy zauważyć, że w systemie metodycznym C. Baltalona rozmowy literackie są ściśle związane z rozwojem mowy ustnej i pisemnej. Rozmowa literacka jako metoda jest aktywną twórczą formą studiowania dzieła literackiego. Potrzebuje żywej wymiany zdań. Przygotowanie do rozmowy zmusza uczniów do uważniejszego czytania, szukania pomocy krytyki w opracowaniu własnego osądu. W ten sposób rozmowy pogłębiają proces czytania, wymagając niezależnej pracy i aktywnego przygotowania.

Słowa kluczowe: rozmowy literackie, twórczość, słownictwo, metodyka literatury.

METHOD OF LITERARY CONVERSATION AS AN ACTIVE CREATIVE FORM OF STUDYING LITERARY WORK IN THE PEDAGOGICAL SYSTEM OF C. BALTALON

Lyudmyla Novakivska

*Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Professor at the Department of Ukrainian Literature, Ukrainian Studies and Methods of Teaching,
Uman State Pedagogical University named after Pavel Tychyna (Uman, Cherkasy region, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0003-2817-0696
e-mail: nlb-48@ukr.net*

Abstract. The aim of the research is to analyze the views of C. Baltalon on the introduction of new creative forms of teaching in the teaching of literature. The initial methodological positions of the study are historical and pedagogical views on education, psychological and pedagogical theories of development of artistic abilities of students and pedagogical theories of development of creative qualities of the individual. These methodological settings defined the research methods: historical-retrospective, comparative, method of problem analysis. The article analyzes the section “On Literary Conversations” from the “Guide to Literary Conversations and Written Works” by C. Baltalon. It is noted that in the methodical system of Ts. Baltalon literary conversations are closely connected with the development of oral and written speech. Literary conversation as a method is an active creative form of studying a literary work. She needs a lively exchange of ideas. Thus, conversations deepen the reading process, requiring independent work and active preparation.

Key words: literary conversations, creative works, literature, methods of literature.

МЕТОД ЛІТЕРАТУРНОЇ БЕСІДИ ЯК АКТИВНА ТВОРЧА ФОРМА ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРНОГО ТВОРУ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СИСТЕМІ Ц. БАЛТАЛОНА

Людмила Новаківська

*доктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання,
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(Умань, Черкаська область, Україна)
ORCID ID: 0000-0003-2817-0696
e-mail: nlb-48@ukr.net*

Анотація. Метою дослідження є аналіз поглядів Ц. Балталона щодо впровадження у викладання словесності нових творчих форм організації занять. Вихідні методологічні позиції дослідження складають історико-педагогічні погляди на освіту, психолого-педагогічні теорії розвитку художніх здібностей школярів та педагогічні теорії розвитку творчих якостей особистості. Ці методологічні установки визначили методи дослідження: історико-

ретроспективний, порівняльний, метод аналізу проблеми. У статті аналізується розділ «Про літературні бесіди» з «Посібника для літературних бесід та письмових робіт» Ц. Балталона. Відзначено, що у методичній системі Ц. Балталона літературні бесіди тісно пов'язані з розвитком усного та писемного мовлення. Літературна бесіда як метод - це активна творча форма вивчення літературного твору. Вона потребує живого обміну думками. Підготовка до бесіди змушує учнів поставитися уважніше до читання, звертатися по допомогу критики для складання власного судження. Таким чином, бесіди поглиблюють процес читання, вимагаючи самостійної праці та активної підготовки.

Ключові слова: літературні бесіди, творчі роботи, словесність, методика літератури.

Вступ. Розвиток творчих здібностей потрібний для будь-якої людини. Тільки творча людина стає більш самостійною у своїх судженнях, має свою точку зору та вміє аргументовано її відстоювати. У неї вища працездатність, але найголовніше, у людини розвивається її емоційна сфера, її почуття, душа. А якщо розвинуті її емоції, то буде розвиватися і мислення. Мисляча і чуттєва людина – це і є людина, здатна до саморозвитку, самоосвіти, самовизначення, самореалізації, соціальної адаптації.

Сучасна методика викладання літератури спирається на цінний досвід педагогів-словесників минулого, прагне враховувати уроки цього досвіду і розвивати кращі традиції вітчизняної школи. Історія методичної думки нерозривно пов'язана з розвитком літератури, з іменами відомих діячів науки і культури, літераторів і педагогів, які були першими авторами навчальних посібників, керівництв, статей з проблем теорії та історії словесності, з питань виховання та навчання.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблеми розвитку творчої особистості, формування її здібностей є предметом багатьох наукових досліджень і характеризується значною різноманітністю у педагогічній, психологічній літературі (В.І. Андреев, Д.Б. Богоявленська, Р.М. Грабовська, А.З. Зак, В.А. Кан-Калик, Н.В. Кичук, Г.О. Костюк, Н.В. Кузьміна, А. Н. Лук, Л.М. Масол, С.О. Сисоева, В.А. Цапок та ін).

Питання розвитку методики викладання словесності вивчалися вченими- методистами ХХ століття та сучасними дослідниками. Докладні історичні огляди було зроблено В.В. Голубковим, Я.А. Ротковичем, О.П. Скафтимовим, Д.К. Мотольською, В.Ф. Чертовим, Т.Є. Беньковською, Л.В. Кіпнес, О.В. Гетьманською, Т.О. Яценко.

Однак ідеї та відкриття педагогів-словесників другої половини ХІХ - початку ХХ століть у галузі творчої діяльності учнів були незаслужено забуті за радянських часів і почали наново відкриватися лише наприкінці ХХ ст.

Мета дослідження – проаналізувати погляди Ц. Балталона щодо впровадження у викладання словесності нових творчих форм організації занять.

Виклад основного матеріалу. При всій відмінності позицій, що виявилися під час полеміки про викладання літератури, найкращих педагогів другої половини ХІХ ст. об'єднує прагнення створити таку систему викладання, яка б спиралася на міцні наукові основи, на нові роботи теоретиків та істориків літератури. У певному сенсі всі вони були прихильниками серйозної класичної освіти, що мала давати учням глибокі знання, необхідні кожній культурній людині, освіти, що прищеплювала б навички самостійної праці.

Послідовники академічного напрямку у викладанні словесності (Ф.І. Буслаєв, О.Д. Галахов, П.Є. Басистов, І.В. Гаврилов, Л.І. Поліванов, А.Г. Філонов та ін.) вважали основною метою уроків розумовий розвиток учнів, вивчення основ науки про мову та літературу. Багато хто з них пропагував філологічне вивчення літератури, розробляв методику логіко-стилістичного аналізу тексту. У своїх розборах вони найчастіше йшли за естетичною критикою. Послідовники академізму у викладанні особливу увагу приділяли лекціям, усним виступам і письмовим роботам учнів, висловлювалися проти зловживання розмовою під час уроків, проти поверхневого знайомства з текстом і навіть проти розмов на теми, які відволікають від літератури.

Прибічники виховного напрямку у викладанні (В.І. Водовозов, В.Я. Стоюнін, В.П. Острогорський, Ц.П. Балталон та ін.) дивилися на літературу, насамперед, як на засіб морального та естетичного виховання учнів. Цей напрямок також не був єдиним. Ідеї революційно-демократичної естетики та критики більшою мірою виявилися в педагогічній діяльності В.І. Водовозова. Менші прагнення безпосередньо пов'язати уроки літератури з виховними завданнями були властиві В.Я. Стоюніну. В.П. Острогорський завжди наголошував на естетичному боці твору. Педагоги, що пропагували «виховне читання» (термін Ц.П. Балталона), більшу увагу приділяли спілкуванню з учнями, бесіди як одній із форм цього спілкування, виступали проти засилля голого академізму, крайніх проявів філологічного методу, проте не уникнули при цьому зайвого моралізування у власній практиці (Богданова, 2000).

Зіткнення різних точок зору, різних методичних концепцій породжувало нові ідеї сприяло розвитку теорії та практики викладання словесності. Методичні роботи 60–80-х років. носили найчастіше полемічний характер. Вони ставили принципово важливі проблеми викладання літератури, їх автори спиралися на багатий практичний досвід, який цікавий сучасного вчителя-словесника.

Передумови керівництва творчою діяльністю виявляються у працях педагогів освітньо-виховного напрямку. До таких передумов відноситься, на наш погляд, прагнення ввести у викладання нові творчі форми організації занять – літературні бесіди, та здійснення у зв'язку з їх проведенням керівництва самостійною, творчою діяльністю учнів під час виконання ними письмових робіт та усних викладів, матеріалом для яких могли служити питання для бесід.

Цікавим є досвід реалізації цих ідей в роботах одного з видатних представників освітньо-виховного напрямку Цезаря Павловича Балталона (1855–1913).

Цезар Балталон закінчив історико-філологічний факультет. Потім викладав словесність у гімназіях. Перші його публікації з'явилися у 80-ті роки XIX ст. в журналах «Записки вчителя» та «Педагогічний збірник».

«Посібник для літературних бесід і письмових робіт» (1891) Ц. Балталона, який багато разів перевидавався, був одним з найпопулярніших посібників такого роду. У ньому педагог виступає противником формального аналізу тексту та вивчення теорії літератури, пропагує критичний розбір творів, що базується на даних «сучасної наукової, емпіричної психології художньої творчості» (Балталон, 1891: 3).

У книзі «Виховне читання» (1908) автор, критикуючи поширену в школі практику пояснювального читання, логіко-стилістичного аналізу тексту, висуває ідею виховного читання, відзначаючи три основні його особливості: цікавий зміст, цілісність враження та збудження посильної роботи думки. «Читання тільки тоді може призвести до освіти, – писав Ц. Балталон, – коли воно з'єднується з пробудженням самостійного мислення: тільки в такому разі воно може вплинути на моральне та естетичне виховання особистості» (Балталон, 1914: 25). Цими словами педагог визнає необхідність формувати в учнів уміння самостійно, критично оцінювати прочитане, яке тісно пов'язане з творчою потенцією учня, його здатністю думати і сказати про твори щось своє, нове, незалежне від інших суджень. Формування здібностей до самостійної оцінки вимагає нового методу викладання. Таким методом Ц. Балталон вважає літературну бесіду.

Характеристиці цього методу присвячена перша частина «Посібника для літературних бесід та письмових робіт» – розділ «Про літературні бесіди» (Балталон, 1891). Важливою перевагою методу є його живий, неформальний характер: «Бесіди – один із засобів поживлення шкільного життя. На цих бесідах можуть бути присутні учні різних класів, переважно старших, їх родичі, батьки та викладачі. Тут вузькі рамки класного навчання дещо розсуваються, звичайна одноманітність, що стомлює, замінюється новими враженнями і, разом із зміною обстановки та з новими особами, до школи вривається струмінь живлющого повітря, яке збуджує розумову діяльність і освіжає моральні сили» (Балталон, 1891: 2).

Ц. Балталон вказує на те, що проведення літературних бесід допускалося і правилами гімназій від 1871 р., в яких говориться: «Викладачі мови та словесності особливо можуть скеровувати своїх учнів у виборі читання у вільний від занять час; для перевірки того, що ними прочитано і як прочитане зрозуміле і для належних з боку викладачів пояснень, можуть бути влаштовані для старших класів літературні бесіди у свято, недільні дні, в зимовий та весняний вакаційний час. Цими літературними бесідами було б необхідно скористатися і для того, щоб привчити учнів до вільного, плавного та послідовного усного викладу на задалегідь підготовлену тему (§ 9 пояснювальної записки до правил гімназії)» (Балталон, 1891: 2). Цим визнається необхідність літературних бесід як засобу контролю над домашнім читанням, як засобу розвитку мовлення учнів, і, нарешті, як засобу виховання на зразкових творах літератури. Але, на жаль, констатує педагог, ці вимоги майже ніколи не реалізувалися насправді. Причини недостатнього поширення літературних бесід пов'язані, на думку Ц. Балталона, із загальною постановкою викладання словесності в школі. Головна перешкода в тому, що у програмах панівне місце займає історія стародавнього періоду літератури, яка виключає можливість ґрунтовного вивчення нової вітчизняної та зарубіжної літератур. З іншого боку, дається взнаки і відсутність певного навчального часу для вільних занять учнів старших класів, тому що додаткові заняття у вихідні та канікулярні дні занадто обтяжливі для вчителя та учнів і не можна очікувати від надштатних занять помітних практичних результатів (Балталон, 1891: 4).

Намагаючись вирішити першу із зазначених перешкод, Ц. Балталон говорить про необхідність вивчення зразків сучасної літератури, що дають уявлення про сучасну художню літературну мову. Поки ж не відбудеться змін у програмах, літературні бесіди будуть корисною та необхідною підмогою під час викладання літератури.

У розробці своєї методики літературних бесід Ц. Балталон спирається на наявний у цій галузі невеликий досвід: на літературні вправи, що служили найважливішим засобом розвитку в школі попередніх десятиліть; на літературні товариства, де вихованці читали один одному та обговорювали свої твори; на літературні журнали, де містилися найкращі з цих творів; на досвід проведення літературних бесід у Київському та Одеському навчальних округах у 50-ті роки XIX століття (правила бесід було запроваджено у 1858 р. попечителем Київського навчального округу М. Пироговим).

Метою цих бесід було привчання школярів, майбутніх студентів університету до самостійної наукової праці, без якої М. Пирогов вважав безплідним навчання в університеті (Пирогов, 1985: 5). Отже, наукова творчість учнів вже у 50-х роках дев'ятнадцятого століття визнавалася необхідною діяльністю. Творчий, вільний характер бесід було враховано у правилах їх проведення:

- літературні бесіди мають на меті збудити в учнях бажання займатися самостійніше і навички викладати письмово і словесно свої поняття про той чи інший предмет гімназійного курсу. Ці бесіди не повинні мати обов'язкового характеру, вони повинні служити виразом вільного прагнення учня висловитися поряд з товаришами і виявити свої переконання, що зароджуються;

- теми можуть бути обрані або самими учнями, або запропоновані вчителями, але всі теми, що обираються або запропоновані, повинні бути переважно наукові. Багатий матеріал у цьому відношенні можуть дати словесність, історія, географія, фізика, народні прислів'я, що так вдало виражають життєву мудрість;

- предмет занять у бесідах полягає у читанні учнями власних творів і в розборі чи критиці їх. Учитель словесності та інші направляють словесні дебати до кінцевої мети кожного спору – пояснення істини, але, надаючи це пояснення самодіяльності міркуючих. Після закінчення дебатів учителі, кожен зі свого

предмету, вказують на ті недоліки творів, які не були помічені протягом дебатів, і викладають свої судження про переваги твору;

– вплив учителя словесності в учнівських творах цілком усувається. Учитель тільки може запропонувати теми для творів, а також схвалити або не схвалити вже обрану учнем і остаточно дати свою думку про переваги твору і критики;

– кращі з представлених на літературних бесідах творів, задовільно захищені їх авторами, можуть бути прийняті на остаточному випробуванні замість обов'язкових творів. Інші ж твори, так само як і критика на них, схвалені вчителем словесності, зараховуються до обов'язкових річних творів, кожен такий твір замість двох, а кожна критика – замість одного обов'язкового твору» (Балталон, 1891: 10-12).

Ці основні пункти Ц. Балталон доповнює своїми положеннями та виробляє методику проведення та підготовки до бесід. Зокрема, предметом занять може бути як читання власних творів на наукову тему та їх розбір, так і:

1) усний розбір заздалегідь обраних та прочитаних учнями творів художнього або наукового змісту та дебатів із цього приводу;

2) читання учнями власних творів, наукових повідомлень і критичних рецензій та дебатів із цього приводу; у складі своїх творів не виключаються і спроби учнів у самостійній художній творчості;

3) читання художніх творів вітчизняних та зарубіжних авторів та обмін думками про прочитане (Балталон, 1891: 15).

Істотним доповненням є можливість видання рукописного літературно-наукового журналу чи збірника, матеріал якого поставляють бесіди.

Очевидно, що доповнення, внесені Ц. Балталоном, збільшують частку самостійної творчості учнів та вносять необхідну різноманітність у їхню творчу діяльність.

Методика літературних бесід, запропонована педагогом, спирається на такі прийоми: по-перше, на читання кожним учнем твору, що аналізується, в повному його обсязі (а не у уривках або перекладах), по-друге, на попереднє обмірковування питань, сформульованих учителем для вивчення обраного твору, і, нарешті, на колективну перевірку висновків, вражень та думок, винесених із читання, за допомогою спільної розмови та обговорення. (Балталон, 1891: 19).

Такий зовнішній перебіг занять. Щодо їх внутрішнього характеру, то особливо важливими є зауваження щодо ходу розумової роботи учнів: всі міркування повинні мати індуктивне спрямування, тобто будь-який висновок про твір, про героїв, про самого письменника повинен ґрунтуватися на фактах твору, що досліджується, щоб кожне висловлювання було не голослівним, а доказовим.

Вибір матеріалу для літературних розмов повинен узгоджуватися з основною метою їх проведення, яка полягає у розвитку самостійного інтересу до літератури, у поповненні відомостей з вітчизняної та зарубіжної літератури та у висвітленні домашнього читання. Згідно з цією метою матеріалом можуть служити твори автора, включеного в програму, для розбору яких у класі немає часу, а також твори відомих письменників, що не увійшли до програми.

Бесіди мають вестися з опорою на принцип систематичності, без якого вони не принесуть бажаної користі. Систематичність може досягатися, по-перше, щомісячним проведенням бесід; по-друге, вибором для розмов протягом року такого матеріалу, який являв би щось ціле, закінчене за змістом та змістом; по-третє, таким розташуванням питань, яке вело б поступово від вивчення окремого до більш абстрактних узагальнень і висновків.

У методичній системі Ц. Балталона літературні бесіди тісно пов'язані з розвитком усного та писемного мовлення. Користь літературних бесід для написання учнівських творів полягає у тому, що бесіди, готуючи матеріал для аналізу творів, цим скорочують час для роз'яснення тем і полегшують завдання учнів.

Крім того, самі питання для бесід можуть бути темами для творів у школі та вдома. У цьому полягає важлива новизна у формулюванні тем творів. Такими темами часто служили не питання, а висловлювання, моральні сентенції, прислів'я, характеристики історичних епох та подій.

Недолік подібних тем полягає, на думку Ц. Балталона, у тому, що вони вказують не тільки на предмет викладу, але й на ту головну думку, яку треба довести у творі. До того ж учневі пропонується збирати матеріал для розвитку теми з будь-яких джерел. Такі теми обмежують учня у свободі, ставлять у безвихідь, тому що вимагають доводити не свою, природним чином сформовану, а чужу думку, засновану на матеріалі, йому невідомому. Перевага питань перед такими темами є очевидною. Запитання приурочені до невеликого, але певного матеріалу. Збуджуючи інтелектуальну самодіяльність, вони не нав'язують учневі жодних обов'язкових думок, навпаки, він може вирішувати питання абсолютно самостійно, відповідно до цього матеріалу. Ц. Балталон підкреслює, що твори, написані за таких умов, гідні назви вправ у самостійному викладі думок. Різноманітність питань дає можливість зробити їх вибір, відповідно до сил учня, і виявити його індивідуальність. (Балталон, 1891: 21).

Таким чином, питання для літературних бесід, запропоновані як теми творів, активізують творчі здібності учня, пробуджують самостійність мислення.

У системі питань та завдань, складених автором, можна виділити питання, спрямовані на:

- 1) оволодіння сюжетом твору;
- 2) з'ясування особливостей конфлікту;
- 3) аналіз системи образів твору;

- 4) з'ясування авторського ставлення до героїв;
- 5) з'ясування ідейного сенсу;
- 6) виявлення особливостей стилю та мови автора.

До творчих робіт відносяться завдання, які вимагають порівняння, зіставлення. Види зіставлень різноманітні:

- 1) зіставлення уривків з одного художнього твору;
- 2) зіставлення уривків із творів різних письменників на одну тему;
- 3) порівняльні характеристики героїв творів:
 - головних героїв творів одного автора;
 - головних героїв творів різних авторів;
 - другорядних персонажів із творів різних авторів;
 - зіставлення автора з героєм;
- 4) зіставлення літературного твору з фольклорними джерелами;
- 5) порівняння двох редакцій одного твору;
- 6) зіставлення оцінок твору різними критиками.

Під час вивчення драматичних творів Ц. Балталон рекомендує таку письмову вправу, як самостійне складання конспектів кожної дії, щоб відзначити найважливіші моменти у розвитку сюжету. Упорядкування плану, запропоноване зазвичай, до драматичних творів не підходить, тому що їх форма не допускає поділу на частини, яке можливе в інших випадках.

На завершення характеристики літературної бесіди як методу слід сказати, що це активна творча форма вивчення літературного твору. Вона потребує живого обміну думками. Підготовка до бесіди змушує учнів поставитися уважніше до читання, навіть звертатися за допомогою до критичних джерел для складання власного судження. Таким чином, бесіди поглиблюють процес читання, вимагаючи самостійної праці та активної підготовки.

Висновки. Отже, передумови керівництва творчою діяльністю учнів виявляються у працях представників усіх методичних напрямів другої половини ХІХ ст.

Значну увагу приділяли керівництву творчістю учнів представники освітньо-виховного спрямування. Досвід Ц. Балталона щодо вдосконалення методики проведення літературних бесід як творчої форми організації класних та позакласних занять може бути цікавим сучасному вчителю. Питання та завдання, розроблені педагогом для бесід за творами класичної літератури, що входять у шкільні програми, і в наш час можуть знайти застосування на уроках аналізу художніх творів, в організації дослідницької діяльності учнів як теми творів, доповідей, рефератів. Збагаченню сучасної методики може сприяти методика вдосконалення написання творів шляхом читання та колективного обговорення їх у класі під керівництвом учителя з подальшим усуненням зазначених недоліків.

Список використаних джерел:

1. Балталон Ц.П. Виховне читання. Москва, 1914. 142 с.
2. Балталон Ц.П. Посібник для літературних бесід та письмових робіт. Москва, 1891. 178 с.
3. Богданова О.Ю, Леонов С.А. Чертов В.Ф. Методика викладання літератури. Москва : Академія, 2000. 400 с.
4. Пирогов М.І. Про мету літературних бесід у гімназіях. *Вибрані педагогічні твори / упоряд. О.М. Олексюк, Г.Н. Савенок.* Москва : Педагогіка, 1985. С. 214–217.

References:

1. Baltalon Ts. P. (1914). *Vykhovne chytannia* [Educational reading] M., 142 p. [in Russian].
2. Baltalon Ts. P. (1891). *Posibnyk dlia literaturnykh besid ta pysmovykh robit* [Handbook for literary conversations and written works]. M., 178 p. [in Russian].
3. Bohdanova O. Yu, Leonov S. A., Chertov V. F. (2000). *Metodyka vykladannia lyteratury* [Methods of teaching literature]. M. : Akademiia, 400 p. [in Russian].
4. Pyrohov M. I. (1985). *Pro metu literaturnykh besid u himnaziakh. Vybrani pedahohichni tvory / uporiad. O. M. Oleksiuk, H. N. Savenok* [On the purpose of literary conversations in high schools. Selected pedagogical works]. M. : Pedahohika, P. 214 – 217. [in Russian].